

Základy pre udržateľný rozvoj osobnosti a Humanizácia pracoviska

Časť 3.

Identita, autenticita, rešpekt a tolerancia k rozdielom s psychofonetikou

Text: Yehuda K. Tagar

Preklad: Silvia K. Galatová

Toto je 3.článok o Siedmich podmienkach pre udržateľný rozvoj osobnosti. Zameriame sa v ňom na 4. podmienku osobného rastu: rešpekt voči širokému spektru identít, realít a právd.

V predošlých článkoch na túto tému som opísal 7 podmienok pre udržateľný ľudský rozvoj, ktoré predstavujú praktickú múdrosť potrebnú pre vedomú evolúciu a na prevzatie zodpovednosti za svoj osobný, profesionálny, duchovný a sociálny rozvoj.

Sedem podmienok spolu tvorí celistvý proces udržateľného rozvoja osobnosti. Každá z nich je zároveň celistvým procesom rozvoja sama o sebe. Toto je všetkých 7 podmienok:

1. Závazok prevziať osobnú zodpovednosť za svoje zdravie na základe vlastnej intuície
2. Závazok metodicky rozvíjať empatiu
3. Závazok vedome viesť samého seba a vnímať vnútorný život človeka ako skutočný
4. Závazok pestovať toleranciu a rešpekt voči rôznym realitám
5. Závazok robiť vedomé rozhodnutia a konať na ich základe
6. Závazok vedomého pestovania vďačnosti
7. Závazok k dôslednosti

Štvrtá podmienka: rešpekt a tolerancia voči širokému spektru osobných realít. Rešpekt voči vlastnej pravde ako základ rešpektu voči pravde iných ako rovnako platnej skutočnosti.

Toto je novinka v ľudskej evolúcii: prisudzovať rovnakú platnosť rôznym prístupom k pravde, skutočnosti a morálke. Je to duchovný základ pravej demokracie, tolerancie voči rôznym kultúram miestnej a medzinárodnej komunity, harmonického spolunažívania ľudí s rozličnými názormi, základ ľudských a občianskych práv pre všetkých. My všetci chceme byť samostatné individuality, ktoré sú zároveň súčasťou komunity, ale toto sa doteraz ešte nikdy v ľudskej histórii neudialo. Je to nový ideál, a hoci ľudia celkom bežne zdieľajú tieto hodnoty teoreticky, stále ich len veľmi zriedka aplikujeme v praxi v medziľudských vzťahoch.

Štvrtá podmienka pre udržateľný ľudský rozvoj sa mohla začať uchádzať o miesto novej univerzálnej normy až v polovici 20.storočia, v

bode v ľudskej evolúcii, keď začalo byť normálne, že si jednotlivec uplatňuje nárok na vlastnú verziu pravdy, vlastnú realitu, morálku, osobný smer a zmysel. Predtým drvivá väčšina ľudí na celom svete prijímala pravdu skupinového vedomia, ku ktorému sa ľudia pričleňovali: kmeňov, náboženských skupín, ideológií, národností, tajných bratstiev, politických strán, systémov viery, dominantných osobností, rodiny, tradícií. Určovať pravdu sám pre seba bolo veľmi ojedinelé.

Dnes toto väčšina z nás od seba očakáva: byť pánom/paňou svojej reality, rozhodovať o zmysle svojho života. Z tejto definície vyplýva, že naše individuálne reality sa nevyhnutne budú líšiť jedna od druhej. Dokážeme naďalej spolu žiť? Dokážu slobodní jednotlivci vytvoriť funkčnú komunitu bez toho, aby stratili vlastnú individualitu? Toto je zásadná otázka 21. storočia. V konfliktnom chaose, ktorý nám odkázalo posledné storočie, zatiaľ táto otázka nenašla svoju odpoveď.

Možno to dokážeme, ale najskôr si musíme priznať, že zatiaľ nevieme, ako. Nikdy predtým sa to nestalo. Musíme sami vynájsť a ďalej pestovať túto novú schopnosť koexistencie. Všetky ostatné možnosti sú nepoužiteľné: nemôžeme prestať byť individualitami a nemôžeme prestať potrebovať komunitu.

Nová zručnosť potrebná na vytvorenie kultúry jednotlivcov v komunite je obsiahnutá v 4. podmienke: rešpekt voči odlišným realitám. Teraz, keď sme si vedomí vlastnej reality (podmienka 1 a 3), a taktiež reality iných (podmienka 2), uznajme ich obe za rovnako platné, skutočné, uznajme im obom právo byť rešpektované. Takýto štandard zďaleka nie je normálny u väčšiny ľudí, ktorých ja či vy poznáme. Toto je ťažké urobiť. Štvrtá podmienka je o schopnosti povedať si pre seba v ktorejkoľvek chvíli:

“Mám svoju realitu. Poznám ju. Dôverujem mojej realite, pravde, významu a morálke. Nie je mi božsky daná, nie je nadradená realite nikoho iného a nie je objektívna. Sám/sama som ju vytvoril/-a, a môžem ju zmeniť, ak sa pre to rozhodnem, avšak nateraz je toto pre mňa skutočné, a ja si uplatňujem nárok na to, aby bola moja realita braná vážne a rešpektovaná.

Ale aj ty máš svoju realitu. Aj ty si si ju vytvoril/-a sám/sama, môžeš sa rozhodnúť ju preveriť, alebo nie, zmeniť ju, alebo ju nezmeniť, a tiež máš právo, aby ju ostatní rešpektovali a brali vážne.

Moja verzia reality nie je nadradená tvojej, a tvoja nie je nadradená tej mojej. Časom sa potvrdí, či vyvráti získaním nových skúseností a názorov. Môžeme sa rozhodnúť zmeniť našu súčasnú realitu, alebo aj nie. Možno nás niečo osloví, inšpiruje, ponúkne novú perspektívu, možno sa niečo naučíme vzájomným porovnaním našich realít, alebo nie. Ale nik nás nesmie nútiť zmeniť našu realitu a my nesmieme nútiť iných, aby zmenili tú svoju.

Musíme spolu žiť a zdieľať priestor, úlohy, prostredie, komunitu. Musíme sa naučiť vzájomnému rešpektu voči realite toho druhého a vytvoriť komunitu, ktorá obsiahne obe.”

A aká je alternatíva k ideálu 4. podmienky? Nárok na nadradenosť jednej verzie pravdy nad inou dosiahol monštruózne rozmery v štyridsiatych rokoch minulého storočia. Prejavil sa extrémnym rasizmom, fašizmom, nacizmom a stalinizmom a ich derivátmi, a vyvrcholil zverstvami 2. svetovej vojny. A tým sa to samozrejme neskončilo. Rasizmus, politický útlak, ekonomické vykorisťovanie a náboženský fanatizmus nás sužujú dodnes. Všetci extrémisti hovoria to isté: *„Je len jedna pravda, je to moja pravda, všetko ostatné je chybné, a ak nezapadáš do mojej reality, si nepriateľ a musíš byť zničený, alebo aspoň odmietnutý a kontrolovaný.“* Toto je presný opak 4. podmienky.

Môže byť normálne, aspoň v moderných demokraciách (a demokracia sa počas 20. storočia rapídne vyvíjala), usilovať o vytvorenie spoločnosti založenej na politickej tolerancii voči širokému spektru názorov: jedna osoba – jeden hlas. Stále však ani zďaleka nie je normálne prakticky uplatňovať 4. podmienku v dennej praxi.

Pretože skutočnosť samotná nie je tak objektívne daná, ako ostatných 300 rokov predpokladali fatalisti, empirici, pozitivistí, štrukturalisti, materialisti, dogmatici, behavioristi, a ďalší tradiční deterministi.

C. Rogers - načo nám je Realita?

Mnohí ľudia sú dodnes presvedčení, že skutočnosť je skrátka tu, objektívne daná, nezávislá od akejkoľvek vnútornej ľudskej aktivity, hodnôt a zmyslu, a je potrebné len byť buď dostatočne chytrý, alebo mať dostatočne dobrých poradcov, aby sme ju akceptovali takú, aká je. Rakúsky filozof Rudolf Steiner (1861 – 1925), predchodca myšlienky empatie, ktorý sformuloval a zverejnil 7 podmienok (1904), popísal tento deterministický prístup k realite, „Naivný realizmus“, v jeho diele Filozofia slobody (1894). Až konečne post modernizmus sa stal medzinárodným, vážne definovaným termínom, ktorý pomenoval pokus o ukončenie všetkých týchto naivných dogmatických istôt, a posunul existenčnú etiku

o krok ďalej. Deklaruje, že realita a jej zmysel nie sú vopred dané, každý jedinec si určuje vlastnú realitu, pravdu, morálku a zmysel, či už vedome, alebo nevedome. To, či táto individuálna realita má základ v niečom univerzálnom, alebo nie, je predmetom pre ďalšiu debatu v ďalšom článku.

Štvrtá podmienka predstavuje úsilie o štandard nezávislej vnútornej autority, ktorá zároveň rešpektuje nezávislú vnútornú autoritu iných. Sú dva spôsoby, ako sa vychýliť zo stredu vnútornej autority. Prvý nastane, ak vás niekto vytlačí z vášho stredu tým, že vám nanúti vlastnú realitu. Druhý je, ak nátlakom donútime iných, aby prijali našu realitu na úkor svojej. Tlak prichádza od iných, alebo tlačíme my. V oboch prípadoch sa vychýľujeme zo stredu a naša vnútorná integrita a vzpriamenosť stráda.

V 2. podmienke, ktorá je o empatii, usilujeme o pochopenie iného človeka z jeho uhla pohľadu. V 4. podmienke robíme ešte viac: na základe pochopenia iného človeka z jeho uhla pohľadu sa pokúšame reprezentovať jeho právo byť sám sebe autoritou v takej istej miere, v akej prirodzene reprezentujeme svoju realitu. Usilujeme o širší spoločný základ, ktorý môže obsiahnuť obe naše reality.

Myslím, že na to, aby sme urobili skutočný krok týmto smerom, sú potrebné dve aktivity: 1. sebaúcta k mojej realite a neustála identifikácia a korekcia ústupkov voči mojej autentickej autonómnej pravde, ktoré môžu nastať prijatím tlakov zvonka, 2. na základe empatie a rešpektu voči iným sa prakticky napájať na širšieho ľudského spoločného menovateľa, ktorý obsiahne obe naše reality v širšom kontexte. Za tým účelom musím byť schopný: a) mať skutočnosť, ktorú sám pre seba formujem, a b) mať na ňu perspektívu/výhľad, aby som sa v nej nestrácal a stál v jadre identity, ktorá je nezávislá od akéhokoľvek aspektu mojich myšlienok a obrazov, byť objektívny o mojom subjektívnom ja.

Takto som schopný nezabúdať na to, že nech viem akokoľvek veľa, vždy je možné vedieť viac. A nech sme akokoľvek silno presvedčení o správnosti našej reality, vždy existuje ešte iný uhol pohľadu, iná perspektíva, iná realita, a tiež širšia skutočnosť, v ktorej sú obe reality obsiahnuté.

Psychofonetika sa špecializuje na vytvorenie tejto seba-perspektívy. Ale dôležitejší, než špecifická metodológia, je ideál tolerancie a rešpektu voči iným uhlom pohľadu a iným realitám, a úsilie o budúcu civilizáciu, v ktorej nezávislí jednotlivci a všeobsažná komunita sú jedno.

*spomeňte si vzťah, kde vaša realita nebola vzatá do úvahy, spomeňte si, vyberte si nejaký typický moment, keď to bolo extrémne, neboli ste šťastný, ale bolo to normálne, vaše telo si pamätá. Čo bolo vtedy normálne? Čo to robí vášmu telu, vášmu prežívaniu, vášmu duchu, tomu kým ste. Pozrite sa na to. Dajte tomu meno